

ХАЛҚ СҮЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

<http://xs.uz>

E-mail: Info@xs.uz

2013 йил 21 декабрь, № 250 (5924)

Шанба

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ КЕНГАШИННИНГ СЕССИЯСИ

Илгари хабар қилинганидек, шу йил 19 декабрь куни ҳалқ депутатлари Сурхондарё вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Бугунги учрашувимизнинг асосий мақсади — Сурхон воҳасининг ривожи, тараққиёт ўйлида амала оширилаётган ишлар билан яқиндан танишиш, кўлга киритилган ютук ва марралар билан бир каторда, мавжуд муаммоларни ечиш бўйича қилинаётган амалий ишлар, қисқа килип айтадиган бўлсак, барчамизни ташвишга солаётган масалалар бўйича айни шу залди тўпланиб ўтирган сиз хурматли депутат ва фоалор билан атрофлича маслаҳатлашиб олиш, тегиши хулосалар чиқаришдан иборат, деб таъкидлари давлатимиз раҳбарни ўз нутқининг аввалида.

Албатта, хаёт ҳеч қачон бир жойда тўхтаб турмайди, хаёт дегани муммосиз бўлмайди, тараққиёт ўйлида турли масалалар, катта-кичик ташвишлар бўлиши табий. Бу масалаларни ечиш, камчилки ва муммоловарни бартараф этиш, амалий ишларни кучайтириш — бизнинг асосий вазифамизи.

Маълумки, бугунги кунда, бутун мамлакатимизда бўлгани каби, Сурхон воҳасида ҳам эътиборга лойик катта-катта ўзгаришлар юз бермокда. Хаёт синовларида тобланган, заҳматкаш воҳа ахлиниң фидкорона мөнхини туфайли Сурхондарё вилояти хозирги вақтда дадил кадамлар билан ривожланиб боряпти ва буни биз юксак кадрлаймиз, деб қайд этиди Президентимиз.

Кейнги йилларда барпо этилган замонавий корхоналар, коммуникация тармоқлари, хизмат кўрсатиш инфраструктуларни, ихтиётик соҳа обьектларини — бу янги янги мактаблар, лицей ва коллежлар бўладими, мусиқа ва санъат мактаблари, соғлини сақлаш ва спорт масканлари бўладими, уларни кўрганда, бу кўхна ва бетакор замин янада гўзал ва обод бўлиб бораётганига ишонч ҳосил қиласиз. Бунинг тасдиғини, авваламбор, вилоятда 2013 йил якуни билан ялли ҳудудий махсулот 9,4 фоизга, қишишкоти ҳўжалиги махсулотлари ишлаб чиқариш 6 фоизга, куришиш ишлари қарийб 11 фоизга, пуллик хизматлар 18,5 фоизга ўсиши кутилаётгани мисолида кўриш мумкин.

Вилоятда иктисолидинг турли соҳа ва тармоқларни янгилаш, модернизация қилиш максадида 2005 — 2013 йиллар мобайнида барча манబалар хисобидан 2 миллиард 877 миллион долларлик инвестициялар

ўзлаштирилганини таъкидлаш лозим.

Охири йилларда вилоятда нафқат мамлакатимиз, балки Марказий Осиё минтақаси учун фоят мумхин аҳамиятига эга бўлган улкан дойхизлар амала оширилди. Улар орасида умумий узунлиги 223 километр бўлган “Тошгузар — Бойсун — Кумкўргон” темир ўйлинигни шига туширилгани Ватанимиз тараққиётни ўйлида алоҳида, айтиш мумкини, тарихий ўрин тутади. Ана шу улкан ва мурракаб лойиҳани амала ошириш натижасини вилоятда юк ташиши хажми 2007 йилга нисбатан 1,7 баробар кўпайди, маҳаллий хом ашёларни кайта ишлаша асосида 90 дан зиёд янги корхона ишга туширилди, энг мумхими, 55 минг аҳоли иш билан таъминланди, баркарор даромад манбаига эга бўлди.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Сурхондарёда аҳоли жон бошига саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш даражаси мамлакатимиздаги ўртача кўрсаткичдан 4,3 баробар, иштеп тараборлари ишлаб чиқариш эса 4,2 баробар камлиги хам албатта талабга жавоб бермайди.

Бу ҳақда, мана шу залди ўтирган депутатлар, фаоллар ўлаши, бундай ҳолат бизга ярашмайди, деб бундан хулоса чиқариши керак. Нега дегандা, иштеп тараборлари ишлаб чиқариш эса 4,2 баробар камлиги хам албатта талабга жавоб бермайди.

Бу ҳақда, аввало, мана шу залди ўтирган депутатлар, фаоллар ўлаши, бундай ҳолат бизга ярашмайди, деб бундан хулоса чиқариши керак. Нега дегандা, иштеп тараборлари ишлаб чиқариш эса 4,2 баробар камлиги хам албатта талабга жавоб бермайди.

Кейнги йилларда ўртоқларни таъкидлашади. Масалан, Сариосиё туманида умумий киймати 146 миллион доллар бўлган, Хонжиза конида полиметалл рудаларни, янни, рух, кўроғини, мис ва кумушнинг катта заҳирасини кайта ишлаша бўйича йирик лойиҳа амала оширилди.

Собиқ иттифоқ даврида Сурхондарё вилояти ҳудудидан қазиб олинадиган нефтнинг таркибида битум коришмаси кўклиги сабабли, у асосан йўл курилишида ишлatalар эди. Бу хом ашёдан юкори кўшимча кийматга эга бўлган махсулот олиш учун Жаркўргон нефтини қайта ишлаш заводи барпо

ётildi. Шунинг хисобидан йилига 80 минг тонна нефтини кайта ишлаб, бензин ва дизель ёқилиги олинмокда.

Сессияда вилоятда саноат соҳасини баркарор ва мутаносири ривожлантиришда бир қанча муаммолар ҳали-бери сақланиб қолаётгани ҳақида ҳам атрофлича ғирик юртиди.

Ёдингизда бўлса, сизлар билан ўтган учрашувимизда айни шу борада вилоят, туман ва шаҳар раҳбарларига, мутасадидларга тегишили топширик ва кўрсатмалар берилган эди, деди давлатимиз раҳбари. Афсуски, ўтган давр мобайнида бу соҳада жиддий ўзгаришлар бўймаганинг ҳама оғизларидан бирор кўпайди, маҳаллий хом ашёларни кайта ишлаша асосида 90 дан зиёд янги корхона ишга туширилди, энг мумхими, 55 минг аҳоли иш билан таъминланди, баркарор даромад манбаига эга бўлди.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хакида фарҳанлиб, гурӯланиб галирсан, арзиди. Аввалинчи чекка бир гарнizon бўлган Термизни замонавий шахарга айлантириш, вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманлари, барча қиёфасини тубдан ўзгариришни ўйлида килаётган улкан ишларимиз шу ерда яшетган аҳоли, аввало, ёшларимиз хәётида ўзининг амалий ифодасини топмоқда. Уларнинг онгу тафаккурини, дунёкарашини ўзгартирмоқда. Энг мумхими, бундай ҳаракатларимиз хеч қачон орқага кайтмаидиган тус олмокда.

Илгари тасаввур қилиш ҳам қийин бўлган бундай ишларимиз хаки

Изланиш

Маликчўлни макон тутган куш

Кўлнинг жануби-шарқий кирғоцлари баланд юлар билан ўралган бўлиб, соҳили тошлоқдан иборат. Бу унинг флорасига тъясир кўрсатмай колмаган. Яни ўсимлик дунёси нисбатан сийрак. Аммо хайвонот олами ранг-баранг. Бу ерда ўзбекистон Республикаси "Кизил китобига" тарафидан ўргатувалоқ сакланған қолгани бунинг яқол далилларид.

Орнитологларнинг айтишича, бу тур дунё бўйича кескин камайбет кетган бўлиб, катар мамлакатларда уни кўпайтириши бора-сидаги саъй-харакатлар ўзини окламади. Негаки, ўргатувалоқлар ўзига хос табиати кўйнидагина кўпайди. Маликчўл — шулардан бири. Бу ерда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитасининг ташабуси билан Бирлашган Араб Амирлиги кўмагиди ўргатувалоқ кушини муҳофаза килиши ва кўпайтиришга ихтинослаштирилган марказ — "Emirates Center for Conservation of Houbara" нодавлат нотикорат ташкилотида 1,5 мингдан ортиқ ўргатувалоқ парваришланяти. Ўтган иккى ийл давомида сиз уларнинг 200 таси табиати кўйнига учирилди.

Таъкидлаш керакки, кўриқона замонавий техника воситалари билан жизозланган бўлиб, бу ерда кушларни муҳофаза қилиш, уларни парваришилаш ва кўпайтириши бўйича мутахассислар изланишлар олиб боришаюти. Уларнинг машакатли ишлари ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ўсимлик ва хайвонот олами генофонди институти ходимлари хам яқиндан ёрдам беришмоқда.

Кушларнинг бу тури кўргочил худудга мослашган. У очиқ ва буталар билан копланган, ахоли кам худудларни афзал кўради. Мазкур марказ менежери Аделин Кадет хотинимнинг таъкидлашича, 2007 йилда ташкил этилган кўриқонанинг умумий майдони 300 гектардан иборат. Худуднинг табиати ўргатувалоқларни кўпайтириш учун жуда кулий.

Кармана тумани марказидан 30 километр жанубда жойлашган, шарқий кисми эса Кизилтепа туманинга туташиб кетган Тўдакўл кўп минг ийллик тарихга эга сув ҳавзаси хисобланади. Шунинг учун унинг худудидаги Маликчўл табиати ўзига хос. Айни шу жиҳат соҳа мутахассисларининг эътиборини тортиб келади.

Жараён

Тўқайларда бўлганимисиз? Бундай табиий ландшафтларга боришига ҳали улгурмаган бўлсангиз, демак, табиати гузаллигидан тўвалигича баҳра олмабисиз. Негаки, Ўзбекистонномизнинг йирик дарёлари киргокларида тасмадек чўзилиб кетган тўқайзорлар гўзл табиати, турфа ўсимликлари, ноёб ҳайвонот олами билан кишини бир умр ўзига мафтун этади. Агар Самарқанднинг Чўпонота тепаликлигадан бошланни, Зарафшон дарёсининг ўнг кирғоги бўйлаб 47 километргача давом этган, эни 300 — 1500 метрлик тўқайзорни қамраб олган "Зарафшон" кўриқонасига йўлингиз тушса, ўзингиз бунга ишонч ҳосил қиласиз.

Дарҳакиат, умумий майдони 2352 гектардан иборат, шундан 680 гектари ўрмон билан копланган ушбу кўриқона — бебаҳо хазина. У бахору ёзда хам, кузу кишида хам табиатининг ўзига хос тўқайзорларни жибасини намоён этади. Бу ерда 300 га яқин ўсимлик турлари ўсади. Қарғажайди, чаканда, эчқитол, маҳнунтол, сувтол, юлғун, кизил дўлана, жигин, ширинимия, кўға, қамиш шулар жумласидан. Бундан ташкари, 59 турдаги дорорвон ва 23 турдаги техник ўсимликларни сизга ҳам ҳавасини келтирган айни ҳақиқат.

Азamat ЗАРИПОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Зарафшон кўриқонасининг яна бир фаҳри 14 гектарга яқин майдонда турғанинг тўл холда сакланниб коталанигидир. Унинг тангасимон баглари баҳор кўёшида кумушшек жилорланса, куз фаслида тилларнинг тусга киради.

Кадимиий тўқай ўрмони

Хонгул — тўқай маликаси

табиатига хос бўлган бу жониворни чамаси бундан 100 йиллар илгари ўзбекистоннинг кўпгина туманларида учратиш мумкин эди. Ўтган асрнинг 60-йилларига келиб, Бухоро бугуси фанати кўриқоналар ва хайвонот боғларида сакланниб колди. Ушбу кенжада тур ўйқолиши арафасида — Халкаро, жумладан, Ўзбекистоннинг "Кизил китобига" киритилган.

Таъкидлаш керакки, Халкаро дастурда белгиланган лойиҳаларни амалга ошириш учун "Зарафшон" давлат кўриқонаси хам танланган. Унинг доирасида изчил ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, бугуларни саклаш ва кўпайтириш учун 7 гектарлик волъер худуди кўрилди. Бу қуш якин ишларда сакланниб колди. Ушбу кенжада тур ўйқолиши арафасида — Халкаро, жумладан, Ўзбекистоннинг "Кизил китобига" киритилган.

Хонгул — камишкуш уя куради. Дарё сувига якин ерларда чўл тентак куши, сувтароқ, чилдик баличчишлар ин ясаса, дарё ўрта оқимининг жарли кирғокларида кўккарға, кўккаптар, кора ва кичик узун канотлар хамда кирғоқ калдирочларни топади.

Мамадиёр ЗИЁДИНОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Уйқуучи ҳайвонлар

Киши фаслида нафакат ўсимлик дунёси, балки хайвонот оламининг кўплаб вакиллари хам уйкуга кетади. Ажабланарли жиҳати шундаки, ҳатто айрим турлар умрининг асосий қисмини уйқуда ўтказар экан. Шу боис улрага "уйқуучи жониворлар" деба нисбат берилади.

БИЛАСИЗМИ?

Мутахассисларнинг айтишича, ҳайвонларнинг уйкуга кетади ва бу жароённинг канча муддат давом этиши қишининг кандаи келишига хам болгик. Айниқса, иккими кескин континентал бўлган ўзбекистонномизда уларнинг уйкуси давомий ва баркарор бўлмаслиги хам мумкин.

Ҳайвонлар орасида энг биринчи бўлиб бўрсик қишики уй-

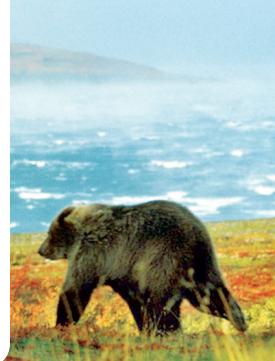
куга кетади. Яъни у биринчи кор ёғиши билан пинаки бошлиди. Айиклар кор ёқандан сўнггина фор ва чуқурликлардаги жойларига равона бўлади.

Суғурларнинг уйку даври сал бошқачароқ: у август ойида бошлиди, майгача давом этади. Сарик юмонкозиклар бўлса, ўсимлик дунёси билан бир пайтда — февралнинг охи-

ри ва мартнинг бошларида уйғонади. Лекин уларнинг фоад давари узоқка чўзилмайди. Негаки, июн ойида ёзги уйуси бошланниб, у қишики уйкуга уланниб кетади. Сарик юмонкозиклар шу жиҳати билан тошбакаларга анча ўтшаш. Ахир бу жониворлар йилнинг 9 ойини уйқуда ўтказади-да.

Узун иғналли типратиканларнинг уйку мавсуми октябрдан марта гача чўзилади.

Ютимизда учрайдиган сударалиб юрчичлар эса бутун қишини уйқуда ўтказади. Масалан, илонлар уйку олдидан бир жойга тўпланиб олади. Курбашалар сув музламайдиган чукурликка йиғилиб, яна кўклам келишини кутиб этади.

Таҳририятта келган кўлъемалар тақриб қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Реклама материаллари учун таҳририят жавоблар эмас.

Газета таҳририят компютер марказида терилид хамда оператор М. Бегмуратов томонидан саҳифаланди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. ЎзА якуни — 22.25 Топширилди — 23.10 1 2 3 4 5

• МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилик кўчаси, 32-йўл.
Навбатчи мұхаррир — Ш. Ортиков.
Навбатчи — М. Холматова.
Мусахиҳ — Ш. Манрабеев.

Мирзамир
МИРЗАШАРИПОВ,
доришунон.

М